

WANDELINGEN IN NOORD-NEDERLAND

J. Vlieger

Een wandeling door het 'Katlijker Schar'

Het 'Katlijker Schar' is eigendom van de Provinciale Vereniging voor Natuurbescherming 'It Fryske Gea'. In 1969 kocht de vereniging dit landgoed, dat gelegen is in de gemeente Heerenveen bij het dorpje Katlijk. Het kan beschouwd worden als de uiterste zuidoostelijke uitloper van het Oranjewoud bij Heerenveen, dat Albertine Agnes kort na 1664 deed aanleggen en beplanten.

De bossen van het Katlijker Schar zijn pas in het begin van deze eeuw aangelegd op de heide, die in deze omgeving ná het verdwijnen van het hoogveen grote oppervlakten besloeg. Nu zijn van die heiden nog slechts restanten over, verspreid gelegen tussen de bossen en graslanden. Het Katlijker Schar is zodoende een afwisselend gebied, dat zich uitstrekt over een breedte van 700 m vanaf de hoge zandrug, waarop de dorpen langs de Schoterlandseweg zijn gelegen, naar de lage gronden in het Tjongerdal.

Dank zij deze afwisseling is het een aantrekkelijk wandelgebied en daarom zijn hier door 'It Fryske Gea' dan ook enige

wandelroutes uitgezet. Om het beginpunt van deze wandelingen te vinden is enige oplettendheid vereist. Komende uit de richting Heerenveen staat ná het dorp Mildam in de rechterberm van de Schoterlandseweg, ongeveer 300 m voorbij de boerderij 'Moskou', een donker gelakt, houten bord, voorzien van het vignet van 'It Fryske Gea' en van de letter P in blauw, benevens de aanduiding 40 m. De naam 'Moskou' staat aangegeven ter weerszijden van de dakkapel van de grote stelpboerderij.

Na ook die 40 m te hebben afgelegd wordt een smal wegje tussen hakhout bereikt. 50 m verder buigt dit pad links af naar een open ruimte, waar u uw auto kunt parkeren. Wie het gebied vanuit het oosten – dus uit de richting Donkerbroek – nadert, vindt aan de linkerzijde van de weg bij het toegangspad tot het parkeerterrein eveneens een bord met aanduiding van het terrein.

Het spreekt vanzelf, dat het natuurgebied gesloten is voor gemotoriseerd verkeer. Het is een wandelgebied, waar het zo rustig

mogelijk moet blijven. Natuurlijk is het mogelijk er op eigen gelegenheid wat te zwerven langs paden en wegen, die het rechthoekig verkavelde terrein doorsnijden, maar de kans is dan groot, dat u enkele interessante gedeelten van het gebied misloopt en misschien zult u ook moeite hebben het punt van uitgang terug te vinden. Aangeraden wordt daarom de wandelroute te volgen, die 'It Fryske Gea' in het gebied heeft uitgezet. Deze is gemarkeerd met houten paaltjes, voorzien van een rood/groene kop. Die wandeling begint, waar het toegangspad naar het parkeerterrein afbuigt. Op dat punt staat weer een bruin gelakt bord met het opschrift: 'Wandelroutes, rood ca 1 uur, groen ca ½ uur.

Het begin van de wandeling gaat in beide gevallen tussen het hakhout door. Opvallend is de wal aan de linkerzijde van het pad. De hoge stobben wijzen erop, dat deze wal al oud is en een aanwijzing in dezelfde richting vormt de altijd-groene, grote hulst, die hier staat. Rechts van het pad gaat het hakhout al gauw over in eikentelgenbos, dat wil zeggen

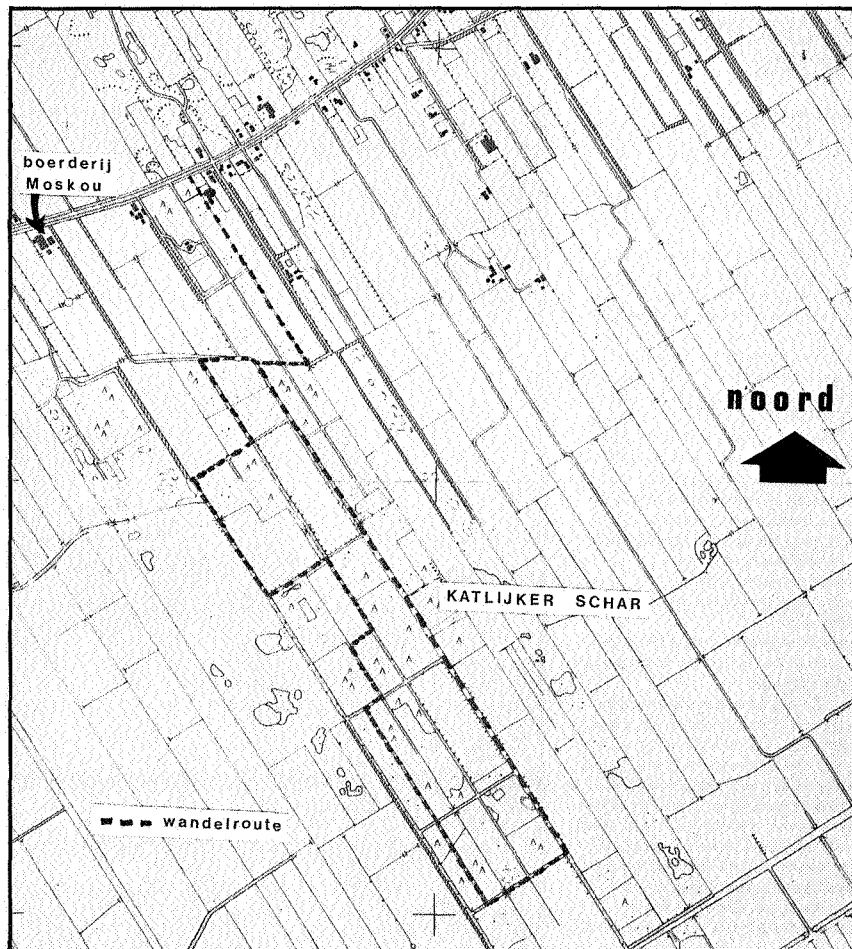
hakhoutbos, dat door het sparen van de beste loot op iedere stobbe wordt omgevormd tot opgaand eikenbos.

Na een brugje te zijn gepasseerd, slaat u rechts af en komt u op een fraaie beukenlaan. Die lanen zijn karakteristiek voor het gebied. Alle hoofdwegen zijn voorzien van een boombeplanting, meest beuken, maar er zijn ook lanen, die met inlandse of Amerikaanse eiken beplant zijn.

Zoals al eerder opgemerkt werd, is het terrein in het begin van deze eeuw bebost. Dat gebeurde – zoals in die tijd gebruikelijk was – door aanleg van percelen hakhout en grove den en van met opgaande bomen beplante lanen in de lengte van de verkavelingsrichting. Veel van dit hakhout en deze dennenopstanden zijn na 1945 weer omgezet in naaldhoutbos van fijnspar, japane lariks en douglasspar.

Zo laat de wandeling u een stukje bosgeschiedenis zien. Trouw de paaltjes met gekleurde kop volgend, bereikt u een vlakte, waar nu het pijpestroetje of buntgras overheerst, maar dop- en struikheide vroeger de boventoon voerden. Sinds het terrein niet meer door schapen wordt beweid, zijn de heidesoorten langzamerhand door het buntgras overgroeid. 'It Fryske Gea' stelt zich nu tot taak het oorspronkelijke karakter van de vochtige heide te herstellen, het buntgras terug te dringen en de ontwikkeling van vooral de dopheide te bevorderen. Heel kenmerkend voor de heide-restanten in het Katliker Schar is het rijkelijk voorkomen van gagel. Wie goed oplet, kan tijdens de wandeling deze welriekende struik niet ontgaan.

Zo voert de tocht langs de laatste resten van de heide, waarop eenmaal het bos werd aangelegd. Dit was aanvankelijk vooral hakhout, maar intussen is dit weer

omgevormd, óf in opgaand eikenbos, óf tot naaldhoutbos. En van dit naaldhout – in het bijzonder van de fijnsparren – is tijdens de stormen van 1972 en 1973 weer veel omgewaaid. Vooral in de omgeving van de paalhut in het centrum van het terrein vindt u de sporen van deze stormschade.

Wie zich aan de gemarkeerde route houdt – hetzij de groene of rode – komt tenslotte weer uit op de statige beukenlaan. Hier moet u rechts afslaan, weer het bruggetje over en dan ook weer hetzelfde laantje terug naar het parkeerterrein.

Let goed op dit punt, waar u rechtsaf moet! Wanneer u daar de paaltjes met gekleurde kop volgend links aanhoudt, dan gaat u dezelfde rondwandeling nogmaals maken. Hoe fraai en hoe rijk aan afwisseling het gebied ook mag zijn, toch zal wel niemand behoefte hebben aan zulk een 'da capo senza fine', een herhaling zonder einde. ☞

Ir. J. Vlieger is oud hoofdingenieur-direkteur Landinrichting in de provincie Friesland en bestuurslid van de Stichting Noorderbreedte.